

ДАЛМАТИНСКИ РАДИКАЛ

Triumf fašizma

Lanjski veliki komunistički štrajkovi, zauzimanja tvornica sa strane radnika, kao i razni drugi ispadi ljevičarskih stranaka stvorili su fašizam, koji je odmah stupio u otvorenu i krvavu borbu sa komunistima. Stvaranju prvih fašističkih organizacija kumovala je i sama talijanska vlada. Od prvoga dana svoga postanka fašizam je bio agresivan i brutalan. Svoje djelovanje fašisti su prenijeli na ulicu. Bomba, puška, nož i oganj bilo je njihovo najmilije oružje u borbi.

Poslije poznatog rascjepa među radničkim strankama, fašizmu je bila olakšana borba i on je bio korak bliže svojoj pobjedi. I tada je Mussolini izjavio, da namjerava nastaviti dalje „borbu za spasenje Italije“. I danas su u Italiji fašisti na kormilu države. Benito Mussolini je predsjednik vlade. Kralj je bio stavljen pred gotov čin i potpisao je ukaz o sastavu novog kabineta. U normalnim političkim prilikama značilo bi parlamentarno-politički nonsens, da se vlada povjeri čovjeku, koji u parlamentu ima manjinu. Ali u Italiji to je bio rezultat razvoja političkih prilika posljednje godine, gdje je fašizam apsorbovao čitav politički život zemlje i udario svoj pečat svim političkim manifestacijama bilo u zemlji bilo to prema vani. Njihov upliv na prilike u Italiji, dostigao je svoj vrhunac, upravu cijele zemlje oni su preuzeli u svoje ruke. I fašizam, koji se pojavio i koji je nastao kao reakcija na komunističke preteranosti u Italiji, sam se sada služi boljševičkim metodama. Prema političkim protivnicima oni se služe nasiljem, guše svaku slobodu, sprječavaju svaku slobodnu riječ.

Fašistički pokret širio se tako naglo i brzo bez ikakvih poteškoća, da se uopšte ne može govoriti o revoluciji u Italiji. Komu su poznate prilike u Italiji znao je već u avgustu, da je do ovoga moralo doći prije ili poslije. Socijalisti i komunisti ne mogu se dići protiv fašista, jer su dobro organizovani i naoružani, a njihovi se pristaše igraju bombama kao djeca orasima.

U Italiji je kao i u mnogim drugim zemljama. Državni je proračun silno pasivan. „eljeznic i pošte su pasivne. Glavne industrije, kao brodogradilišta i ljevaonice željeza smanjile su u velike svoj rad. U privatnoj je industriji slaba konjunktura tako, da je broj nezaposlenih veoma velik. U državnoj je službi silna hipertrofija činovništva. Na desetke tisuća činovnika trebalo bi otpustiti da se ukloni pasivnost. Gdje je taj, koji bi se odlučio na takav korak? I u takvom momentu nije bilo teško Mussoliniju sa nekoliko hiljada „crnih košulja“ pojaviti se u Rimu i bez krvi „provesti revoluciju“. Ali hoće li ova fašistička operacija i ozdraviti Italiju, veliko je pitanje, na koje će vrijeme, i to skoro vrijeme, dati najbolji odgovor.

Sada se samo nameće pitanje, da li

će zublja fašističkog ognja preći i preko državne granice kraljevine Italije. Mislimo da do toga neće doći. Već je davno Mirabeau savjetovao vladi, da je imenovanje ministrima najbolje pomirljivo sredstvo za političke Tuligoje. Današnji položaj Italije, i ako Mussolinijeve, ne dozvoljava nika-

kvih aventura. Osim toga naša vlada budno pazi na sve ono što se zbiva u kući našeg prekomorskog susjeda i poduzela je potrebne mjere, da očuva zemlji mir i da zaštititi državne granice od bilo kakvih ekcesa. U tom će se naći cio narod složan i jedinstven.

Šibenik kao trgovačka luka.

Otkad imamo svoju državu piše se neprestano, gdje će da se gradi trg. luka. Svaki grad poteže na se i dokazuje, da je on najpodesniji za to. Split je u tom pogledu odnio barjak svima i, svojatajući trg. luku samo za sebe, pokazao često puta malo ljubavi za ostala mjesta a naročito za Šibenik i Kotor. Dapače ga je osjećaj zavisti katkada zagnao s puta u stranu.

Nestajanjem Rijeke sigurno je, da se pitanje trg. luke od sebe pomiče amo k jugu, pri čemu dolaze u pretres Šibenik pa Split, pa Metković, pa Gruž te Kotor.

Svako od spomenutih mjesta može da pruži nešto korisna, da se riješi pitanje našeg trg. uvoza i izvoza, i to može da pruži uz žrtvu ne velikih troškova za našu državu. Jer nije ni to stvar bez važnosti, hoće ti se ovim il onim projektom baciti državu u troškove, za sad bar, teško podnosive a loše isplative. Projekt n. pr. izgradnje luke „Solun-Vranjice“, t. zv. „sjeverne luke“ splitske, kako ga neki hoće i zamišljaju, svjar je tako važan, da bi nas, da bi danas i bogatu Ameriku, „odvojio“ pri promisli ostvarenja takog projekta. To je upravo vratoloman pivekcat, gdje bi troši imali doseći do nekoliko milijarda. Otkle nama milijarda!

Kad bi se nešto popravilo ili započeto dovršilo u Šibeniku, a tako isto u staroj luci splitskoj, nešto u Metkoviću, Gružu i drugdje, naša bi država dobila ono najnužnije za desetke godina, što bi lakotilo pa i pomagalo porastu našeg prometa trgovinskog.

Na primjer: Neističiči ovdje sve prednosti šibenske luke, što ih je bila uočila onda Austrija, a poslije Italija za okupacije i koje su svakome očite, ko samo jedanput vidi šibensku luku, niti pjevajući poput drugih, slavju njenu ni rodoljubivost gradjanstva il slične šuškarje, prolazimo prozrački na stvar i velimo:

Šibenska luka imade danas gotove obale:

1.) za male parobrode oko 260 m.
2.) za srednje „ „ 380 m.
3.) za velike „ „ 600 m.
ukupno „ 1,240 m.

Ta je obala odmah pod gradom a veliki parobrodi i od preko 6000 tona mogu da pristanu uz obalu pa i pristaju danomice, odvozeći boksit.

Uz ovu gotovnu šibensku obalu može da pristane istodobno 9 malih parobroda i 7 srednjih i velikih (do preko 6000 tona).

Osim ove ima obala za iskrcavanje drva (t. zv. Štajnbajs), gdje mogu da pristanu po dužini 3 srednja ili 2 velika parobroda, a po dubljini i oni od najveće tonelaže.

Pak ima obala u Mandalini, gdje se juga mogu stati 3 velika, a s bure 1 manji. Onda još obala u Crnici (Sušid) za 2 velika parobroda.

Ukupno dakle uz današnju šibensku obalu može da pristane preko 20-23 parobroda što veća, što manja. Željeznice tračnice idu preko

sve glavne obale, gdje dolaze trg. parobrodi, a za krcanje ugljena u brodove „služe dva velika moderna dizala, koja vrše svoj posao veoma brzo pomoću električnog pogona, čega — budi uzgradice rečeno — nemaju druga mjesta u nas. Koliko to vrijedi u trgovini, znadu to najbolje trgovci.

A odgovorićemo i na pitanje; šta bi se u nas još dalo učiniti i sa koliko troškova?

Kad se nebi ništa drugo učinilo, već se izgradio sam muo (gat) na pličini pod željezničkom stanicom (Lukinov ungrad), dobila bi se obala prve vrste za najveće parobrode i ogromni prostor za skladišta, dizala i za sve moguće druge naprave ukrcavanja - iskrcavanja.

Pod obalom, na kojoj se danas pretovaruje ugljen sa Siverića i Velušića, stoji velika neuporabiva pličina i ona je sad tu na smetnju. Relativno malim troškom i bez ikakvih tehničkih poteškoća tu bi se dalo nasuti jedan veliki nasip pomoću materijala, koji je odmah blizu, na domaku — tako rekuć — te ga obraditi zidanom obalom. Nasip bi mogao poput jednog ogromnog mula biti izgrađen u širini od kojih bar 150 m. a u dužini od barem 250 metara. Dobilo bi se time kakvih 650 m. obale, podesne da primi do 5 najvećih parobroda prekoceanskih novosti do 10.000 tonelata. Ovakvi parobrodi prema statistikama od 1919 i pravilima lučkog uređaja rone u dubinu od 8'87 m. a zapremaju dužinu od 121'60 m. A naš muo imao bi i dubljine koje treba i dužine obale.

Taj nasip (muo) dao bi nam prostor od 37.500 čet. m, gdje bi se dalo povući tračnice željezn., koje su odmah uzanij, posagrađiti ogromna skladišta, moderna dizala na električni pogon i t. d. a nebi stajao više od kojih 6-7 milijuna dinara. Ako bi se pak hiljad dobiti i veća prostorija, tad bi se, uz malo veći trošak, moglo sagraditi muo od 200 do 300 m., gdje bi dobili površinu od 60.000 čet. m. I to je sve lako izvedivo.

Ako bi se još, dalje od mula, nadgradio ovaj komad nedovršene nove obale do Dobrike u dužini kojih 200 m. sa srazmjerno malim troškom, dobila bi se obala, koja bi sa danas postojećom i sa mulom prije spomenutim mogla u velikoj percentuali zadovoljiti za koji niz godina potrebe uvoza i izvoza naše države.

—Nebi trebalo trošiti ni milijarde, niti stotine milijuna, nego bi se ono dalo izgraditi sa kojih 10.000.000 dinara, a izgraditi tako lako i tako brzo, da bi sve to moglo biti gotovo do onoga dana, kad bude zgotovljena lička pruga. Ta nova pruga bi našla gotov odušak, a vrijeme bi kazivalo, šta bi još da se gradi da se odoli potrebama jačeg prometa u luci, o čemu ćemo gledati u narednom broju štogod reći.

Medjutim ovo bi sad trebalo najnužnije, a država nebi morala da troši milijarde u vratolomna poduzeca a i — problematična. bv.

Писмо из Београда.

Унутрашња ситуација. — Фашисти на влади и наш положај. — Представници Лиге Народа у Београду.

У Београду, 1. новембра.

„Неки би хтели владину кризу, а не виде каква је ситуација“ — Тако је, веле, одговорио Пашић, председник владе, на питање о могућности владине кризе. Иако не, можда, текстуално тачан, одговор је нероватан, јер одговара приликама и мишљењу и расположењу господина Пашића. Одиста, ситуација, нарочито спољашња, таква је, да налаже отклањање свега што би наш положај могло ослабити. А отварање кризе сада значило би утрости врло много времена и снаге за њено решење, док је и једно и друго скупоцено за прилике у којима сада живемо.

По томе, рекло би се, за сада и нећемо имати кризе, него, како смо у прошлом писму нагласили, само реконструкцију, промену у појединим личностима у влади. Додуше, ствар не зависи само од господина Пашића и Радикалног Клуба, него и од демократских министара и њихова посланичког клуба; али се ни код њих не примењује нарочита упорност за безусловно отварање кризе. Виде, свакојако, и они, да за то није време и да би отварање кризе могло донети више штете земљи, него њима користи.

Доцније, кад се спољашња ситуација поправи и посривавају неки неодољиви послови, криза ће морати избити и њено једино решење биће — избори, апел на народ.

У спољашњој ситуацији данас је за нас највећа загонетка долазак фашиста на владу у Италији. Њихово држање према нама није једино манифестовано у форми која томе државу не даје карактер пријатељства и помирљивост, на начин којим су дошли до власти дозвољава претпоставку о навици за авантуре.

Ипак је тешко веровати да ће, одмах у почетку, компромитовати свој положај и амбиције у колико толико паметном управљању државом. Много је лакше викати из прикраја и тражити да други оствари и оно што је не-

могуће, него примити одговорност за дела и несимпатична и противна свима нормама о вођењу међународне политике. Зато и верујемо, да ће фашисти на влади бити и умеренији и сталоженији но што су били у данашња неодољивих авантуристичких потхвата и да ће примити све дотле утврђене обавезе своје земље. Ако то не учине, мораће примити одговорност, и за себе и за земљу, не само према онима према којима би одбили признати обавезе своје земље, него и према форумима међународне заједнице. А у ту и тако киселу јабуку тешко би било загристи и јачима од фашистичке организације, па чак и целе Италије.

За сваки случај ми морамо бити и спремни и необично опрезни. Не смејемо дозволити ни да нас изазову ни да нас изненаде. У толико је и у толико ће остати наш положај и тежак и деликатан, али морамо доказати да смо му у оба случаја дорасли.

Прекиношћу су допутовали у Београд представници Лиге Народа са генералним секретаром сир Драмонд-ом на челу. Они су стигли у чисто информативној мисији. Дочекали су врло толпо и примљени са најлепшим гостопримством. Њихова посета Београду има у толико већи морални значај, што су низ својих посета почели баш с нашом престолницом, и то једино зато да јој укажу част и покажу колико цене улогу коју је Београд у непосредној прошлости играо. Посетили су председника владе, г. Пашића и министра иностраних дела, г. Ничића и с њима доста дуго разговарали у својој Сиболк им је г. Ничић прихватио у својој стану свечан ручак. О пријему у Београду сир Драмонд је дао ову изјаву: „Ја сам очаран гостопримством, које ми је указано у вашој престоници, јер је оно превазишло свако моје очекивање, ма да је ваш народ добро познат са свога гостопримства и по срдечном дочеку странаца“.

извијеште и требовник о грађи школ зграде. Да младеж не остане читаву годину без поуке закључено је, да се пронађу двије дворане гдје би се привремено одржавала поука, док се пронађу средства за грађу школе, али свакако свак је био сасласан у томе, да су данашње зграде, навластито она мушке школе неугодне и да се треба постарати за нову грађу и то без оклијевања.

Збор је протекао иначе занимљиво и чуло се доста zgodних разлога. Жалити је само што је био слабо посећен, јер се о тако важном предмету могло очекивати више социјалног осећаја и занимања, тим више што је био дан празника. Желити је да се у будуће оваком предмету од стране грађанства посвети онолика пажња која је потребита у опћем интересу.

Бенковац, 30. X. 1922.

Овде је проглашена годишњица победе на Куманову. Врловаше је била свечано окићена. У православној цркви била је служба на којој су са народом били представници власти, војничких и цивилних. Пред црквом је потпуковник Стојановић одржао једну сјајну бесједу војницима о значају кумановске победе.

Славу је помутио католички свештеник, Стипчевић, једним поступком, који иде само на његов рачун, па и на његову штету. Да не би отслужено службу у Католичкој цркви, он се је, тог дана, намерно удаљио из вароши. Како је ситан овај човек пред првим достојанствеником католичке цркве у нашој држави, загребачким надбискупом Бауером, који је онако топло говорио у Скопљу о победи Кумановској и онако мудро о нераздрожности ове државе, која је из те победе потекла!

ПРИВРЕДА.

Познато је, да су Кишњани и посједници земаља на великим мукама због лоше регулације ријеке Крке.

Најерња запустелост од бивших аустријских власти ових крајева је у таковој степену била, да је свака радна површно и немарно извађана била.

Иза бесконачних штета дозлогрдило је кишњанима наставак исте методе, ради које непрестано претрпљују штете, те сазваше скупштину 22 о. мј. на којој су закључили да пошаљу следећу преставку Генералној Инспекцији Вода за Далмацију у Сплиту.

Генералној Инспекцији Вода за Далмацију, Сплит.

Читава регулација ријеке Крке извела се емпирички. Наука није имала никаквог учешћа према се регулација извела од дипломираних стручњака, јер поразни резултати то доказују. Посједницима је земља у подручју регулација тиме учињена велика штета, чија штета није само лична већ и државних интереса односно националне економије Сви претести и свако доказивање од стране посједника да је регулација слабо изведена бијаше узалудно према и најглупљем лаику бијаше то очито. Штету коју су трпили посједници од слабе регулације нишла је у бесконачност, а последице продора који је настао према предвиђањима самих лаика пријети погубљем да се најплодније земље препусте стерилности.

По пророру настајање стручњака да поведу регулацију у првобитно стање остало је без успјешно а својих разлога овђе нећемо да наводимо јер су превише јасни. Факат је да су се сви покушаји изјавили. Просу се небројени новац без икаквог успјеха. Да је са последњом катастрофом постављена тачка у проналазњу новца ми неби ни писнули ако нам гарантује да и даље тако бити неће? Стога разлога тражио надлежност истих заниманика у погледу радње јер се о њиховој кожи ради. Земље ради којих се ради њихова је својина на стога је и њихов посао изведења радња.

Да су постојала повчана средства за изведење радња у првобитно стање мирне се душе може тврдити будући се исти рад више пута понављало. А да се неодољиво одет узалудно понављање морамо захтевати да се обухвати сваки дану рад до ингерекције заниманика јер је код њих настала логична скепса у успјешан завршиши рад.

Резумирајући све горе наведено те имајућ пред очима сву повјест регулација ријеке Крке молимо наслов да нам уважи следеће тачке.

Да се одбору од 10 лица који је изабран на јавној скупштини 22.10.1922 као представнику свих посједника земаља у подручју ријеке Крке, дакле, приватно правних заниманика преда радња на Крци у надлежност односно ингеренцију.

Та надлежност односно ингеренцију да буде пунктирана прама договору одбора са Инспекцијом Вода у Сплиту.

Надлежност односно ингеренција одбора нека траје једну годину дана колико је dostatно да се постави регулација ријеке Крке у првобитно стање.

Нека држава пружи онака иста новчана средства одбору односно Инспекцији Вода на располагање какова је досад пружала с погледом на флукутацију валуте.

Да се омућати сваки даљни рад до уређена одношаја одбора са Инспекцијом Вода јер се сматра не само узалудно него дапаче и штетним настављени рад.

Економско - финансијски преглед.

Експозитурa С. С. З. З.

Савез Српских Земљоралних Задруга на Приморју у Дубровнику 28. октобра о. г. одржао је у Дубровнику сједницу своје Управе, на којој је претресан појединог Савезом у данашњим приликама према Задругама Далматинским и одлучио је, да се за Задруге изјурне Далмације установи у Котору Експозитурa Савеза С. З. З. на Приморју, а за Задруге из сјверне Далмације у Киниу. Одрешен је и лаунал за кашеларијски рад Одбора Експозитуре, који ће бити састављен од 5 лица.

Ипак се крећемо, а у кретању је живот.

П. К. К.

Наши дописи.

Синј, 28. X. 1922.

(Нови начелници). Неки листови доносе вести, да је министарство унутрашњих дела одлучило да се досадашња опћина Синја, која је бројила преко 40 хиљада душа, подели у пет опћина. Те би нове опћине осим вароши Синја и околне биле још: Тирање, Дичмо, Хрваци и Оток. Ово су села, у којима осим попа и можда учитеља, нема интелигенције а мало и писмених људи, па се сигурно домаћини главари тих села (који су већином крчмари) постају председници (начелници) тих опћина. Свака се та нова опћина морати да има свог тајника и по којег писара. Све то мораће да добаје са стране. Једино што би од свега тога могло и по закону морало да буде кописно, јест то, што би свака та нова опћина морала да има и свог лећника, али где су паре?

Кини, 30. X. 1922.

(Позивање зграде за нар. основну школу.) Јучер у недељу на позив опћине кишњанске одржан је збор у сврху претресања питања о грађи школ. зграде за нар. основ школе мушка и женску у Киниу. Како је познато мушка осн. школа у мјесту затворена је одлуком школске власти, због трошности и с разлога што повјерљиво при прегледу није могло да прими на себе одговорност за сент. посљедице које би могле да проузроче несрећу и да дјеча остану под рушевинама.

О предмету опширно је разложио присутним школ. надзорник г. Петровић, те је по предлогу опћ. начелника г. Монта и г. Др. Н. Новаковића именован одбор од пет лица који ће што прије поднијети пред скупштину

Градске вијести.

Кraljeva zahvala. Na pozdrav općine Kralju, prigodom otvora preparandije Kancelarija Nj. V. Kralja poslala je preko opć. upravitelja slijedeću zahvalu: „Njegovo Veličanstvo Kralj blagoizvoleo je narediti, da se izjavij Njegova srdačna zahvalnost na rodoljubivim rečima odnosa, koje Mu je grad Šibenik poslao preko Vas, prilikom svečanog otvorenja učiteljske škole“.

Из уредништва. У бр. 5. нашег листа, а у допису из Книна, у коме је извештај о предавању г. Петрова, има један став, који је дао и морао дати оправданог разлога жалби свештеника и учитеља.

Уредништво је штампало допис онако, како га је примило, и није се задржало на том ставу, узевши га као пренесену мисао и дијекцију предавања г. Петрова. Пошто је уредништво упозорено, да та таква има тенденцију, да неповољно оцјени рад свештеника и учитеља Книског краја, дужно је изјавити, да се оно не би никако солидарисало са том тенденцијом, већ би тај став из дописа било изоставило, да је могло уочити могућност онаког тумачења, које му је, на жалост, било дато.

Neumjesna šala ili zloba. Primamo iz gradanstva: Nekidan prigodom proslave dvogodišnje podignuća naše zastave na brodovima naše ratne mornarice u Mandalini desio se slučaj, koji se ne smije mimoići. Poslije podne glazba je intonirala kolo, a mornari su se uhvatili da igraju. Međutim je neko sa strane uljerao u kolo tri margarca. Jedan od podoficira ratne mornarice istjerao je te životinje iz kola. Nato se pojavio poručnik ratne mornarice g. M. i počeo nekim čudnim tonom pitati podoficira, (ko mu je rekao da istjera životinje iz kola. Neznamo što se je s ovim htjelo učiniti i da li je tu po srijedi zloba ili šala. Ali ako je i bila šala, to je neumjesna šala i nebi se smjela više ponoviti. — M. B.

Члановима пријатељима „Просвете“. Дана 31. августа 1922, навршило се двадесет год., како је српско просветно и културно друштво „Просвета“ у Сарајеву, започело свој културни рад, који је сада проширила по целој држави Срба, Хрвата и Словенаца. Месни Одбор одлучио је прославити двадесетгодишњи једини предавањем, које ће одржати госп. проф. Марко Трива у недељу 5. новембра у 5 с. п. у просторијама српске основне школе Бован.

Умољавају се сви чланови, као и пријатељи „Просвете“, да изволе присуствовати овој скромној прослави, и да у најмањим доброволним прилогом од 1 Дин. унапред, који ће се са захвалношћу примити, потпомогну овако пlemenitu установу.

Из суда. Ovih dana vodila se je kod ovdašnjeg suda rasprava protiv trinaestorice težaka iz Zlosela, koji su bili tuženi, da su na 1. januara 1921. u Zloselima pri jednoj demonstraciji klical protiv našeg kralja i države, a za Italiju, Mađarsku i Rusiju. Petar Erak bio je tužen još i zato, što je govorio da bi volio da ostane pod Italijom, nego da dođe pod našu Kraljevinu i slično, te da bi u Zloselima trebalo pobiti nekoliko ljudi, koji „vole srpsku stranku“. Osim toga je P. Erak sa Mićom Erakom širio komunističke ideje među seljacima i nagovarao ih da se opnu „srpskim vojnicima“ kad dodu u Zlosela. Među narodom nije bilo nacionalne svijesti. Anacionalizam bio je zavladao u mnogim mjestima za vrijeme talijanske okupacije, a u to su razni „Amerikanci“ počeli da šire i komunističke ideje.

Sve osim jednoga, i ako je krivica bila ustanovljena, sud je riješio i to zato, što je za uvrede protiv Nj. V. Kralja bio primijenjen ukaz od 8. VI. 1922., kojim je za takva djela bila svima udijeljena amnestija. Jedino je bio osuđen Petar Erak na 8 mjeseci tamnice, što je udario jednoga od „srpske stranke“. Državni je odvjetnik uložio ništovnu žalbu protiv osude rješenja i priziv protiv osude P. Eraka.

Svatovi. Naš odlični prijatelj, g. Dr. J. Miović, advokatski pripravnik, vjenčao se je u Lušćici u Boki sa gđicom Verom Kalugerovićevom. Želimo im obilate sreće u novom životu!

Đaci i pitanje stanova. Moglo bi se reći da je Šibenik postao dačkim gradom. Imamo tri srednje škole, koje pohada dosta veliki broj đaka. Velik je broj đaka iz okoline, koji su na mukama sa stanovima. U Šibeniku je bilo uvi-

jek malo stanova za iznajmljivanje, a sada i pogotovo. To su neki dobro učili i počeli su trgovinu sa izdavanjem soba. U male, niske i vlažne sobe smjeste po dva - tri kreveta jedan uz drugoga, u kut kakav stari i truli sto sa pomoljenim sjedalnicama, nadu dake i udare svakom cijenu od 150 do 200 din. mjesečno, što znači 450 do 600 dinara po sobi. Sobu sa jednim krevetom za dake teško je naći, a ako se slučajno i nađe tad još je cijena takova, da je dak i bolje situiran ne može uzeti. Stambeni ured sa školskim vlastima morao bi poduzeti korake, registrirati sve dačke sobe, pregledati i odnijeti cijenu, a ne prepuštiti dake ovoj pljački nekih besavjesnih ljudi. Osim toga bilo bi potrebno, da opštinska uprava, sa školskom vlasti gleda csnovati dačku menzu, kako bi daci mogli jeftinije dobiti dobru i zdravu hranu. Na taj bi se način omogućilo školovanje i mnogim talentiranim siromašnijim đacima, pogotovo đacima preparandija.

Исправак. У 4. броју нашег листа, од 21. октобра о. г. у чланку „Савез Српских Земљорадничких Задруга у Книну“ измалка се је, кривичном слагарево, нехотична омашка, која би могла да даде извјесној ставци чланка нежељени тон и смисао.

Тамо у чланку мјесто „и банк чиновника г. Др. Мажибрда“ требало је да стоји „и банк чиновника г. Д. Тражиука“.

Име г. Душана Тражиука истакнуто је, јер је то својим радом и приврженошћу Задругарству и заслужио. П. К. К.

Porota. Jučer su započele pred kr. zemaljskim sudom porotne rasprave. Prvi je pretes bio Milanu Tancabelu iz Kastva, listonoši, tuženu za službeno pronevjerjenje. Osuđen je na godinu dana tamnice.

Pomoć općini za popravku kanala u Vruļjama. Odelenje za narodno zdravlje Pokrajinske Uprave u Splitu odobrilo je općini Šibeničkoj pomoć od din. 12.500 za popravku kanala u Vruļjama, od kojih gradu prijeti opasnost, da se okuži. Općina je već primila din. 2.500 od te pomoći. Ona je dužna, i ne čekajući isplatu ostatka odobrene pomoći, izvršiti tu radnju. To duguje i narodnom zdravlju u ugledu grada.

Za nacionaliste. Pozivlju se sutra, u nedjelju 5. XI. u 10 i po sati prije podne svi članovi u društvene partije. — Odbor Or. Ju. Nac.

Šahovski klub u Šibeniku. U Narodnoj Kavani braće Frleta osnovao se je šahovski

klub. U eri svakovrsnih sportova, šahisti su osjetili potrebu da i oni osnuju svoj klub. I tako dođ se na jednu stranu jačaju mišice i noge, šahovski klub nastoje da se je jača i duh.

Из Filharmonija. Počevši od 1. novembra t. g. poučavat će se u instrumentalnoj školi Filharmoničkog Društva slijedeća glazbila: a) violina, b) viola, c) violončelo, d) kontrabas, c) fagott. Prijave se primaju u društvenim prostorijama. Uprava.

Дарови соколског друштва у Книну. Да почасте успомну Ђорџа Омичкуца, даровале г: Иво Матачић Дин. 20, Ђуро и Мирко Покрајац 20, Петар Библија 10, Душан Шибић 10, Српска Банка, филиала Книн 30, Ерме Биљћ 25, Нико Мариновић 5, Смилка уд. Синобад 25, Обитељ Ђуре Војводића 50, Милан Будимир 20, Обитељ Миле Монта 50, Обитељ Анте Сладића 20, Урош Покрајац 20, Новоковић Душан 50, Зец Душан 20, Нико Јанковић, Кистајец 20, Невенка и Лепосава Плава 15, Биљуић Иво, Дришћ 20. Пригодом смрти Маше Мијаковац: Обитељ Војводић Дин 20, Илија Мијаковац 20. Пригодом смрти Вјере Нићи Илијине: Душан Шибић 10, Војновић Ђуро 10. Пригодом смрти Босилке Синобад: Маша уд. Покрајац 20. Пригодом смрти професора Барића Андрије: Матачић Иво Дин 20. Пригодом смрти Благопока. Ивке Драговић, рођене Јамњих из Метковића: Будимир Миле 10. Пригодом вјенчања брата Петра Библије са госпођицом Анђелком Ђорић из Бање Луке: Обитељ Миле Монта Дин. 20. Душан Шибић 10. Управа Соколског друштва свима дароватељима харно захваљује!

Дарови подружници Југославенске Матиче. Пецелј и друг дин. 25, Novak Divko дин. 10, Pavao Kovačev дин. 10, Vodanović kot. tajnik дин. 5; да почасті успомну сина дра. Јосипа Чулића у Splitu, Maroević Ive дин. 10; да почасті успомну Melka Rajeвица, Vukić Vladimир дин. 10, Miran Ivanišević дин. 10, Nardinи prof. Ljubomir и брат Branimir дин. 10, Marko Ježина дин. 30, Vidović Dragutin дин. 5, Sunara Frane дин. 10, Sunara Ive Franiн дин. 10, Benković Mate дин. 10, Pavao Kovačev дин. 10, Škotić Damjan дин. 10, Burić Simun дин. 10, Baranović Dane дин. 5, Maroević Ivo дин. 10, Josip Drezga дин. 20, Ivan Kačić Dimitri дин. 5, Markiol Juras дин. 20; да почасті успомну Rudolfa Паури, Novak Divko дин. 10, Silobriћ Josip дин. 25, Pavao Kovačev дин. 10, Škotić Damjan дин. 5; да почасті успомну Tome Bogdana, Iļjadica Rapo Mate дин. 10, Petrović Jakov дин. 20.

Brzоjavne i telefonske vijesti.

Sjednica ministar. savjeta.

Ostavka ministra vojnog. - Invalidsko pitanje. - Pašić о vladinoј krizi.

БЕОГРАД. 4. На јучерашњој сједници министарскога савјета осим реферата о оставци министра војног, извјестије је Тимотијевић, да је прикупио сав материјал о принцу Дорду, који се има поднјети Крунском Савјету. Министар социјалне политике Ђерџај говорио је општно о invalidskom питању и нагласио, да се то питање мора изјетати на једну од првих сједница Народне Скупштине. Затим је министар предсједник Пашић изнио своје мишљење о кризи владе. Нагласио је да се влада не налази у кризи и да зато не треба да подноси оставке. Аpelовао је надале, да Народна Скупштина посвршава чим прије сва важна питања, као: invalidско, закон о чиновницима, закон о ратној одшети и о порезу. О питању реконструкције владе изјавио је Пашић да то питање неће долазити у дебату на сједницама министарског савјета, већ да то имају ријешити само парламентарне групе. На консу сједнице реферисао је министар финансија др. Кунрауди о pregovорима, које је ових дана водио са чехословачким министром финансија дром Рашином у Прагу. Нагласио је да су pregовори успјели и да ће у будуће Чехословачка и Kraljevina SHS. surađивати заједнички у свим економско финансијским питањима.

Нови министар војни. Пашић код Kralja.

БЕОГРАД. 4. General Vasić predao је јучер demisiju. Он је то мотивирао time, što му nisu bili odobreni neki krediti, Predsjednik vlade Pašić odmah је pošao Kralju и извјестио га о demisiji.

БЕОГРАД. 4. На sinočnoј сједници министарскога савјета Pašić је predložio за novог

ministra vojnog generala Pešića. Ministarski savjet је prihvatio tu kandidaturu. Imenovanje generala Pešića podniće се još danas Kralju на potpis.

Iz Italije.

Spor Mussolini-Sforza. - Za mir с Malom Antantom. - Demobilizacija fašista. - Pijacke i razbojstva.

MILAN. 4. На писмо, које је Mussolini bio upravo pariškom poslaniku Sforzi, moleći га да poučе своју demisiju и остане и nadalje на svom položaju, Sforza је odgovorio, да је mislio да demisijom излази у susret novoj vladi, te naglasio да и dalje оstaje kod demisije, јер да не može pristati uz vladu, с којом се не слаže. Dalje је Sforza изјавио, да će остати на svom mjestu до konferencije у Lousanni. Као odgovor на то писмо, Mussolini је brzоjavно pozvao conte Sforzu у Rim.

RIM. 4. Нови talijanski ministar predsjednik Mussolini изјавио је да polаže veliku važnost на то, да Italija bude у miru с државama Male Antante. Он се nada да će у свим питањима doći до sporazuma.

RIM. 4. Demobilizacija fašista provada се и dalje. До сада је demobilisano preko 60.000 fašista у Rimu и у gradovima sjeverne Italije.

RIM. 4. Za vrijeme fašističkog udara у Italiji desilo се više zločinста у raznim mjestima Italije. U Milanu, Genova, Anconi, Veroni и dr. bilo је više slučajeva razbojstva, pijacke и provala.

REVOLUCIJA U ALBANIJI.

ATENA. 4. U Albaniji је bukнула revolucija. Vlada је из Tirane pobjegla у Valonu. Ustaske čete napreduju. Potankosti nema.

Berok.

ZÜRICH. 4. Zagreb 222, Berlin 010, New-York 548, London 2453, Paris 3760, Milan 2308, Prag 1740, Budimpešta 022, Bukurešt 347, Sofija 375, Beč 00071.

ОДЛИКОВАНА ФАБРИКА МАРАСКИНА
И ЛИКЕРА

Ђ. С. МАТАВУЉ
КРАЉ ДВОРСКИ ЛИФЕРАНТ
ШИБЕНИК (Далмација).

Основана 1884. — Бројави: „Дистилернија“.

Чок и Манојловић

фабрика црквених воштаних свећа
Шибеник (Далмација).

Израђује црквене воштане свеће величине. — Специјална израда свећа са натписима:

„Ко Крсно Име слави оном и помаже!“ и „Мир Божји, Христос се роди!“

Тко

od trgovaca, lovaca, lugara i ostalog gradjanstva i okolice

тражи

пушака, revolvera, сачме, барута, патрона и осталог ловачког прибора, те све у струку мјешовите трговине спадајуће предмете и свијећа

taj

neka se obrati izravno na tt.: **Jakov Dulibić** i druga koju

ће наћи

у Шибенику на пазару и бити уз умјерене цијене послужен.

RIKARD DELFIN
13 (prije ANDR. DELFIN)

TRGOVINA POKUČSTVA
SA STOLARSKO-TAPE-
TARSKOM RADIONOM

ŠIBENIK (Obala i ul. Sv. Ivana).

SLAVENSKA BANKA d.d. ZAGREB

FILIJALA ŠIBENIK

Uplaćena dionička glavница 150 milijona. - Javna pričuva 50 milijona.

FILIJALE: Beograd, Bjelovar, Brod nS, Celje, Gomja Radgona, Kranj, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Osijek, Sombor, Sušak, Šabac, Dubrovnik, Velikovec, Vršac, Monoštor, Rogatačka Slatina, Škofja Loka.

AGENCIJE: Buenos-Aires (Argentina).

AFILIJACIJE: Budapest, Balkan Bank R. T., Split, Jugoslavenska Industrijska banka d. d., Wien I., Bankhaus Milan Robert Aleksander.

Amerikanski odlo Zagreb Preradovičev trg broj 6. u vezi sa prvorazrednim novčanini zavodima Sjeverne Amerike.

ULOŠKE UKAMAČUJE NAJPOVOLJNIJE.

Odlukom Predsjedništva Hrv. Slav. Zem. Vlade u Zagrebu d. d. 28. V. 1919. br. 6086-1919

Pr.

uložen novac uživa pupilarnu sigurnost.

Obavlja tačno i brzo sve bankovne poslove.

Zavod je ovlašten na izdavanje potrebitih uverenja za uvoz i izvoz.

РЕСТАУРАЦИЈА „ШАБАЦ“

ШИБЕНИК - Улица Св. Ивана Бр. 113 - ШИБЕНИК

Опскрбљена је топлим и хладним јелима, најбољим домаћим винима као и свјежим пивом, ликерима сваке врсти из познате творнице „Матавуљ“ као и српске шљивовице. Гавриловићеве салате, Пашког сира, домаћег пршута, а особито препоручује свој специјалитет печенке с' ражња: јањетину, крметину (одојак) и туку.

За што многобројнији посјет препоруча се п. н. опћинству

Никола С. Златан

ДЛСВИК.

„L' UNION“ FRANCUSKO OSJEGURAVAJUĆE DRUŠTVO U PARIZU

Život glavница Franaka 272,221.898.—

Požar glavница „ 20,000.788.—

Zastupstvo za šibenički okrug:

VINKO DELALLE - ŠIBENIK.

Алекса Баљковић - Скрадин - ПОДРУЖНИЦА ЋЕВРСКЕ

ВЕЛИКОПРОДАЈА СОЛИ

Трговина сваковрсном робом у јестиву, грађевним предметима, кожама, рукотворинама, житији, гвожђарији, стаклу, порцулану, ситнарији. - Папирница. - Све на мало и велико.

Позор путници! Гостиона у Ћеврската са врућим и хладним јелом као и свака згода са великим обором. - Шталама за коње, карове, кочије, ауте. - Кревети за путнике. - У свако доба отворено са брзом послугом уз најнижу цијену. — Препоручујем се п. н. путницима и пријатељима за што бољи посјет.

НОВА ШТАМПАРИЈА - Шибеник

Штампарија је снабђена свим модерним ћирилским и латинским писменима, те врским стројевима на електрични погон. — Прима на израду све званичне, трговачке и парохијалне тисканице, те остале радње спадајуће у графичку струку. - Складиште свих тисканица за српске православне цркве и парохијска звања.

РАДЊЕ СЕ ИЗВРШУЈУ БРЗО И ТОЧНО.

КОНОБА СТАРОГ
ДЕСЕРТНОГ ВИНА „МАРАШТИНА“
ВАСО ЧОК и ЈОВО ПАКЛАР ШИБЕНИК (Далмација)